

Teatrul
de
Comedie

„FATA MORGANA“

de Dumitru Solomon

Noroc de câte un asemenea spectacol; altminteri uităm să râdem. E drept, mai zîmbim câteodată estetic (zîmbim sau suspinăm?) la spîritul vreunei piese de idei, descoperim Americi noi atunci cînd într-un text se schimbă două-trei replici de duh (acceptăm chiar și o glumă veche) în timp ce, ca doi evangheliști ai umorului — Baranga și Mirodan duc, cam singuri, steagul veseliei scenice. Iată însă că de la o vreme, în ciuda unor critici (și mai ales critice, de ce oare, *ele*, sînt mai impermeabile la umor?, au înțeles să mai apară comedii, comedioare, vodeviluri și — vai! — farse. Mie personal îmi era dor și de o farsă. *Bimbîrică*, sau alta...

Și mai ales de una ca *Fata morgana* (intitulată exact „farsă pseudo-polițistă“), de Dumitru Solomon. Firese ea se joacă la Teatrul de Comedie, firese declanșează „salve“ de rîs, firese va avea succes de public. Firese, în categoriile estetice farsa se află undeva la coadă; la coadă stă și publicul atunci cînd printr-o farsă vrea să reînvete să rîdă din toată inima în sala de teatru. Citeam cu o uimire amestecată cu invidie amintirile unui Maximilian, Buzău, care povesteau despre spectatori evacuați din sălile de spectacol datorită unor crize de...rîs. Au trecut deceniile, secolele și la ospățul rîsului, farsa întinde aceleași tacîmuri cu aceleași rețete, oferă același menu.

Dumitru Solomon, cunoscut mai întîi ca ziarist, cronicar literar și teatral, mai recent telecronicar, s-a afirmat ca o autentică personalitate abordînd dramaturgia. Nu totdeauna fericit servit prin reprezentații, sau prezentat la scara experimentului, teatrul său de autentică vînă comică, tînzînd să se elibereze de marile modele ale absurdului, ne-a surprins acum cu formula unei farse clasice. Un quiproquo simplu (cît e de complicat să inventezi un quiproquo simplu) aduce pe scenă

Vasilica Tastaman și Iurie Darie

Dem. Savu și Sanda Toma

în ritm de carusel diverse omenеști care se înlănțuie cu o logică mai mult sau mai puțin justificată, în jurul unui subiect totdeauna atractiv : examenul de bacalaureat. Farsa nouă a lui Dumitru Solomon are însă (pentru ușurarea sufletească a unor recenzenti) și caractere, și situații, și există și o morală spiritual susținută prin pledoaria „anti-pilă”. Autorul a găsit, cu fantezie și ingeniozitate, situațiile noi ale farsei, le-a făcut să fie susținute de oameni contemporani, credibili în coordonatele metaforei comice dilatată pînă la grotesc. Dialog spiritual, poante, glume (uneori adaptate ad-hoc de actori) fac ca piesa să fie gustată, chiar dacă, pe alocuri, avem sentimentul că ascultăm unele scheciuri sau scenete insuficient sudate.

Lucian Giurchescu, maestru al comediei, l-a invitat pe Mihai Dimiu să regizeze un spectacol — care a izbutit să fie eminaamente vesel, foarte deseori spiritual, condimentat cu toate ingredientele genului (de la semistreaptease, la eroi bilbăuți și sîsîiți) în care a fost inclus și suspensul polițist — ce e drept doar ca pretext. Sanda Toma e fluidă, spontană, cu un umor personal, Iurie Darie joacă și se joacă avînd o dezinvoltură cinematografică și un ritm de „vitezist”, Vasilica Tastaman joacă temperamental, cu un comic ce stă mărturie că s-a reintegrat deplin genului, Mircea Șeptilici compune cu inteligență un „tip”, iar C. Băltărețu este excelent într-o semipantomimă. Nu lipsesc nici debutanții cu haz, ca Mircea Diaconu, și „forme”, ca Nina Zăinescu și Tamara Crețulescu, nici actorul care se afirmă : Gh. Șimonca, nici decorul foarte util al lui Dan Nemțeanu. Teatrul lui Lucian Giurchescu a redescoperit și reinventat uneltele și tehnica farsei. Și dacă asemeni unui nou Galileu, el va fi ars de focul criticii, va putea striga : „Și totuși se ride !”

Împărțit între chemarea criticii și cea a creației, între teatrul de idei și drama psihologică, autorul a ales... farsa, adică succesul de public, dovedind că are judecata lui Solomon.

Al. Popovici

Teatrul de Stat din Arad

„MĂSURĂ PENTRU MĂSURĂ”

de
W. Shakespeare

Punînd în scenă *Măsură pentru măsură*, o piesă de multă vreme absentă din repertoriul românesc, tînărul regizor Ivan Helmer, fără să renunțe la vreuna dintre multele și puternicele semnificații ale piesei, le-a acordat o nouă ordine de importanță, operînd o substanțială modificare de planuri față de exegezele scenice sau critice mai vechi. Soluția regizorală nefiind lipsită de originalitate, se cuvine să o examinăm cu atenție și să răspundem pe rînd, cît mai didactic cu putință, următoarelor întrebări : în ce măsură este *organică* această viziune în raport cu realitatea profundă a textului ? În ce măsură s-a convertit această viziune în *japt teatral* ?

Ciudata comedie pe care Shakespeare a scris-o în anul 1604, a cunoscut o uriașă prețuire mai cu seamă din partea gândirii romantice englezești, sedusă de violența contrastelor ei, de energia pură a pasiunilor și — nu în ultimul rînd — de programul ei *moral*, de *ideea justiției poetice* pe care a descifrat-o în ea. Coleridge o considera singura cu adevărat dureroasă dintre dramele lui Shakespeare, iar Walter Horatio Pater o numea „expresia fundamentală a gândirii sale etice”. Lui Pater îi datorăm, de altfel, un subtil și cuprinzător eseu, în care ideea de justiție poetică, opusă și superioară convențiilor arbitrar ale societății (să nu uităm că Pater își scria esul în înghetata și severă eră victoriană), e asociată în chip intim cu ideea cunoașterii prin dragoste.

Interpretări mai tîrzii — printre care aceea a lui Henri Fluchère — au deplasat accentul, cu aceeași îndreptățire, către semnificațiile *politice* ale piesei, implicate de guvernarea unui stat de tip despotic. Potrivit mai vechii demonstrații a lui Montesquieu, nici virtutea și nici onoarea nu pot fi principiile unui asemenea stat ; orice încercare de a le impune este sortită eșecului, deoarece va acționa în mod fatal doar asupra unor cazuri particulare — ca acela al lui Claudio — dar va fi inoperantă în general. Angelo, provizoriu tiran al Vienei, va fi totuși absolvit de sancțiunea justițiară a Ducelui, pentru șubredul motiv că, împotriva voinței sale,